

Elévülés a polgári és a munkajog világában, valamint a végrehajtási eljárásban

Készítette:

Dr. Dobáné dr. Madarász Arabella

bíróági titkár

Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság

2015.

Elévülés a polgári és a munkajog világában, valamint a végrehajtási eljárásban

Az elévülésről általában

Az elévülés az idő múlásával és ezzel összefüggésben az érdekek érvényesítésének lehetőségével kapcsolatos fogalom.

Az idő múlásának joghatásait tekintve különbség van az elévülési jellegű és a jogvesztő jellegű határidők között.

Az elévülés egy adott jogi igény érvényesítésének korlátját, végét jelenti azáltal, hogy az annak érvényesítéséhez rendelkezésre álló határidő eltelik. Az alanyi jog megmarad, azonban annak érvényesítése kizárta válik.

Ezt bizonyítja az is, hogy például kellékszavatosság esetén az ugyanazon szerződésből eredő követeléssel szemben akkor is lehet a kellékszavatossági jogokat érvényesíteni, ha az igény már elévült.¹

Jogvesztést akkor eredményez egy jogszabályban írt határidő eltelte, ha jogszabály kifejezetten így rendelkezik.

Amennyiben egy határidő nem jogvesztő jellegű, arra az elévülés szabályait kell alkalmazni.²

Az elévülés már a római jogban is ismert intézmény volt, azonban azt hivatalból nem lehetett figyelembe venni, csak az erre való hivatkozás esetén.³

A posztklasszikus kor „terméke” volt, kezdete az a nap, amikor a kereseti jog keletkezett. Csak azon személy és jogutódja vonatkozásában lehetett erről szó, akivel szemben a kereset keletkezett.

Az elévülés félbeszakadását, nyugvását is ismerte a római jog.

Az elévülés fogalmát – a teljesség igénye nélkül – több jogág, jogterület ismeri.

¹ Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. Dialóg Campus kiadó Budapest-Pécs, 2014. 288. oldal

² Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. Dialóg Campus kiadó Budapest-Pécs, 2014. 288. oldal

³ www.wikipedia.hu 2015. január 08. 21:06

Egyaránt ismeri tehát többek között a büntetőjog, a közigazgatási jog, a polgári jog, és a munkajog.

Az elévüléssel a végrehajtási eljárásban is számolni kell.⁴

A legfőbb eltérés az egyes jogágak elévülési szabályi között az elévülés idejében mutatkozik meg.

Így például a polgári jogban az általános elévülési idő öt év, míg a munkajogban a munkaügyi követelések fő szabály szerint három év alatt évülnek el.

Azonban arra is találunk példát, hogy egy jogágon belül tér el az elévülési idő:

- polgári jog esetén a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott kár elévülési ideje eltér az általános szabályoktól,
- munkajogban bűncselekménnyel okozott kár megtérítése vagy személyiségi jogsértéssel összefüggő sérelemdíj megfizetése esetén hosszabb az elévülési idő,
- a büntetőjog esetén pedig bűncselekményenként eltérő az elévülési idő.

Az elévült követelést nem lehet bíróság előtt érvényesíteni. Ezt a kijelentést azonban nem lehet szó szerint értelmezni akkor, amikor az elévülést nem lehet hivatalból figyelembe venni és a másik fél sem hivatkozik rá.

Amennyiben a fél a polgári peres eljárás során elévülési kifogást jelent be, először ebben a kérdésben kell állást foglalnia a bíróságnak.

Az elévülést követő önkéntes teljesítés nem kizárt, azt visszakövetelni az elévülés okán nem lehet.⁵

Eltérés mutatkozik abban is, hogy az elévülést hivatalból kell-e figyelembe venni az egyes jogterületeken.

A polgári perekben hivatalból nem vehető figyelembe az elévülés, csak akkor, ha arra a másik fél kifogáskén hivatkozik, ugyanakkor a büntető perekben és a munkaügyi perekben az elévülést hivatalból kell figyelembe venni.

⁴ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz (1959.) Complex Jogtár

⁵ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz (1959.) Complex Jogtár

A büntetőjogban az elvülés figyelmen kívül hagyásával meghozott érdemi ügydöntő határozat meghozatala anyagi jogi, míg annak téves megállapítása eljárásjogi szabálysértés.⁶

A büntetőjogban érvényesülő elvüléssel kapcsolatos szabályokra – a fentebb írtakon túlmenően - nem térek ki cikkemben, tekintettel arra, hogy a témát a civilisztika szemszögéből vizsgálom.

A mellékkövetelések a főköveteléssel együtt évülnek el, de a mellékkövetelés elvülése a főkövetelés elvülésére nincs befolyással.⁷

Vannak azonban el nem évülő követelések is.

Nem évülnek el például a tulajdonjogi és az öröklési igények.

A kötelesrész iránti igény kötelmi jellegű igény, amely nem minősül el nem évülő igénynek.

Abban az esetben azonban, ha nincs már meg azon dolog, amire a tulajdoni igényt alapozzák, akkor az eredetileg dologi jogi igény helyébe kötelmi jogi igény lép, melyre az elvülés szabályait alkalmazni kell.⁸

Amennyiben a követelés elvült, az azt biztosító kézizálogból, óvadékból a jogosult igénye még megtérülhet.⁹

Polgári jogi szabályok

Az általános elvülési idő az 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) és a 2013. évi V. törvény (új Ptk.) szabályai szerint is öt év, a fokozott veszéllyel járó tevékenységből eredő kár esetén pedig három év.

Az új Ptk. is kimondja, hogy törvény eltérő rendelkezése hiányában az elvült követelést bírósági eljárásban nem lehet érvényesíteni, továbbá, hogy az elvült követelés alapján teljesített szolgáltatást a követelés elvülésére tekintettel nem lehet visszakövetelni.

A régi és az új Ptk. egyaránt szabályozza az elvülés nyugvását, valamint megszakadását.

⁶ EBH 2014. B. 21.

⁷ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz (1959)

⁸ Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. Dialóg Campus kiadó Budapest-Pécs, 2014. 289. oldal

⁹ Bíró György: Kötelmi jog „Novotni Kiadó” Miskolc, 2004. 105. oldal

Az új Ptk. rögzíti, hogy az elévülést a bírósági vagy hatósági eljárásban nem lehet hivatalból figyelembe venni.

Változás, hogy az elévülést az új Ptk. alapján már nem szakítja meg a teljesítésre irányuló írásbeli felszólítás, de a követelés csödeljárásban való bejelentése megszakítja.

A bírósági eljárásban történő követelés-érvényesítés, mint megszakító tényező megmaradt, azonban feltételhez kötött.

Feltétel, hogy a bíróság az ügyben az eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozzon.

A régi Ptk. lehetőséget adott az általános elévülési időtől rövidebb elévülési határidőben való megállapodásra, szigorúan írásbeli formához és az egy évnél rövidebb elévülési határidőben történő megállapodást feltételhez kötve.

Az új Ptk. is lehetővé teszi az elévülési idő megváltoztatását, ezzel összefüggésben az írásba foglalás kötelezettségét.

Kimondja ugyanakkor azt is, hogy az elévülést kizáró megállapodás semmis.

Az új Ptk. bővíti az elévülés megszakításának lehetőségét abban az esetben, ha végrehajtható határozatot hoztak a végrehajtást megszakító eljárás során.

Ekkor az elévülést a kötelelem megegyezéssel történő módosítása is megszakítja.¹⁰

A polgári jogi elévülés részletszabályai

1.

Az elévülés kezdete

Az elévülés kezdő időpontja az a nap, amikor a követelés esedékessé válik.

A követelés esedékessé válása a különböző polgári jogi intézmények sajátosságaihoz igazodik.

Így például a szerződéses jogviszonyokban az elévülés kezdő időpontja a teljesítés időpontja.

Kártérítés esetén az elévülés a károsodás bekövetkezésével veszi kezdetét.

Az elévülés nyugvása

¹⁰ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (324.§ - 327.§); A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (6:22. § - 6:25. §)

Az elévülés nyugvásáról beszélünk, ha a jogosult követelését menthető okból nem tudja érvényesíteni.

Ebben az esetben az akadály megszűnésétől számított egy éven, vagy egyéves és annál rövidebb elévülési idő esetén három hónapon belül az elévülési idő elteltére vagy abból egy évnél, három hónagnál rövidebb idő hátra lépére való tekintet nélkül lehet érvényesíteni a követelést.

Az elévülési idő elteltéig az elévülés nyugvásának nincs helye.

Azon okok körét, melyek az elévülés nyugvásának szempontjából menthetőnek minősíthetők a bírói gyakorlat alakította ki.

Menthető ok például, ha jogosult a követelésről csak később szerzhetett tudomást.

2.

Az elévülés megszakadása

Az elévülést megszakító tényezők bekövetkezése után az elévülés újakezdődik.

Az elévülést megszakítja:

1. Ha a kötelezett a tartozását elismeri
2. A kötelmet a jogosult és a kötelezett megegyezéssel módosítja vagy egyezséget kötnek
3. A jogosult a követelését bírósági eljárásban érvényesíti és a bíróság az eljárás befejezéseként jogerős határozatot hoz (ide értendő a közjegyzői hatáskörbe tartozó fizetési meghagyásos eljárás is)
4. A jogosult követelését a csődeljárás során bejelenti

Ha az elévülés megszakításával járó eljárásban végrehajtható határozat születik, akkor az elévülést csak a megegyezéssel történő módosítás és a végrehajtási cselekmények szakítják meg.

A bíróságnak az elévülés megszakadása esetén meg kell állapítania annak pontos idejét és meg kell jelölnie az elévülést megszakító tényezőt is.¹¹

Munkajogi szabályok

Az 1992. évi XXII. törvény (régí Mt.) a munkaviszonyból származó igény elévülését a 11. §-ában az elévülési időt az új Mt.-hez hasonlóan szabályozta, azzal, hogy az általánostól eltérő elévülési időre vonatkozó szabályok között érthető okból csak a bűncselekményből okozott kár megtérítését említette.

Az elévülési idő kezdetére, az elévülés nyugvására és megszakadására vonatkozó szabályokat is tartalmazta.

Kimondta továbbá, hogy az elévülés utáni teljesítést elévülés címén visszakövetelni nem lehet.

A Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (új Mt.) 286. § (1) bekezdése kimondja, a munkajogi igény három év alatt évül el. (általános elévülési idő)

Ettől eltérően a hivatkozott paragrafus (2) bekezdése szerint a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésére vagy a személyiségi jogsértéssel összefüggő sérelemdíj megfizetésére irányuló igény öt év, ha a büntethetőség elévülési ideje ennél hosszabb, ennek megfelelő idő alatt évül el.

A (3) bekezdés szerint az igény elévülését hivatalból kell figyelembe venni és a (4) bekezdés alapján az elévülésre egyebekben a polgári jogi szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy a munkavállaló igényének érvényesítésével kapcsolatos elévülési időt a felek nem rövidíthetik le.¹²

A munkajogban az elévülés szabályai a polgári jog szabályaival megegyeznek, az új Mt.-ben foglalt eltérésekkel.

¹¹ Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I. Dialóg Campus kiadó Budapest-Pécs 2014. 293. oldal

¹² A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény; A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény

Az új Mt. tehát a szabályok részletes kifejtése helyett visszautal a Polgári Törvénykönyvre.

Amennyiben peres eljárásban az alperes arra is hivatkozik, hogy a követelés elévült, elsődleges ennek a hivatkozásnak a vizsgálata.

Tekintve, hogy az elévült követelés bírósági úton nem érvényesíthető, az elévülés megállapítása esetén az érdemi vizsgálat szükségtelen.¹³

Vegyes jellegű jogintézmények

A versenytilalmi megállapodás polgári jogi tartalommal bír, azonban a munkavállaló által vállalt kötelezettség munkaviszonyból ered, így míg annak tartalmára, érvénytelenségére, a jogokra és kötelezettségekre, a teljesítés és a szerződésszegés szabályaira a polgári jog szabályait kell alkalmazni, addig az igényérvényesítés (ideérve az elévülést is) szabályait azon jogviszonyra vonatkozó szabályok határozzák meg, amely jogviszonyból az igény ered, azaz a munkajog szabályai.¹⁴

Elévülés a végrehajtási eljárásban

A végrehajtási eljárás nemperes eljárás, melyben akár büntetőjogi (például polgári jogi igény), akár polgári jogi, akár munkajogi eljárásokban megítélt követelések végrehajthatók.

Az elévülés a végrehajtási eljárásban azt jelenti, hogy egy, a bíróság által megítélt követelést az elévülési idő elteltével nem lehet a bíróság előtt végrehajtási eljárásban érvényesíteni, illetve a végrehajtási eljárásban történő érvényesítéshez való jog a végrehajtás elrendelését követően, a végrehajtási eljárás foganatosítása közben szűnik meg.¹⁵

Tehát az idő múlásának következményeként a végrehajtási jog megszűnik.¹⁶

Az anyagi jog más módon, például beszámítással még érvényesíthető.¹⁷

¹³ BH2013. 189.

¹⁴ EBH213. M.14.

¹⁵ Nagykomentár a bírósági végrehajtási törvényhez

¹⁶ Dr. Balogh Olga – Dr. B. Korek Ilona – Császi Ferenc – Dr. Juhász Edit: A megújult bírósági végrehajtás (Második, hatályosított, bővített kiadás) HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2004. 193. oldal

¹⁷ dr. Petrik Ferenc: A végrehajtási jog; Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1993. 96. oldal

A végrehajtási jog elévülhet a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt is, amennyiben az elévülési időn belül nem történik semmilyen, az elévülési időt megszakító végrehajtási cselekmény.

Az elévülés nyugvásáról és megszakadásáról a végrehajtási eljárásban is beszélhetünk. Az elévülést számos intézkedés, cselekmény megszakítja, így például a bírósági gazdasági hivatalnak a végrehajtóhoz benyújtott hátraléki kimutatása is.¹⁸

A Vht. 57. § (4) bekezdése is akként rendelkezik, hogy a végrehajtási jog elévülését bármely végrehajtási cselekmény megszakítja.

A végrehajtási jog elévülését a végrehajtást kérőnek a végrehajtás folytatása iránti kérelme is megszakítja.¹⁹

Az elévülés mindaddig nyugszik, amíg folyamatban van a végrehajtási cselekmények foganatosítása.

A végrehajtás felfüggesztésének tartama alatt az elévülés nyugszik.²⁰

Az egyes eljárásokban azonban, amelyekben a végrehajtható határozatok keletkeznek az elévülési idők eltérnek egymástól, ahogyan az is, hogy az elévülést hivatalból kell-e figyelembe venni.

Ebből következően kérdésként merül fel, hogy a végrehajtási eljárásban az elévülési időt hivatalból figyelembe kell-e venni, továbbá, hogy az érvényesíteni kívánt követelés mikor évül el.

A Bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 57.§-a szabályozza a végrehajtási jog elévülését.

¹⁸ BH2002. 272.

¹⁹ dr. Petrik Ferenc: A végrehajtási jog; Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1993. 97. oldal

²⁰ Dr. Balogh Olga – Dr. B. Korek Ilona – Császi Ferenc – Dr. Juhász Edit: A megújult bírósági végrehajtás (Második, hatályosított, bővített kiadás) HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2004. 194. oldal

Eszerint a végrehajtási jog a végrehajtandó követeléssel együtt évül el, ezért vizsgálni kell a végrehajtandó követelés jellegét és ahhoz igazodva kell állást foglalni az elévülési idő kérdésében.

A Vht. 57. § (2) bekezdése szerint a végrehajtási jog elévülését általában kérelemre kell figyelembe venni; hivatalból akkor vehető figyelembe, ha az alapjául szolgáló követelés elévülését is hivatalból kell figyelembe venni.

Ez a bekezdés választ ad a második kérdésre, azaz amikor az alapeljárásban hivatalból kell figyelembe venni az elévülést, akkor az azt követően indított végrehajtási eljárásban is.

A Vht. (3) bekezdése a fenti rendelkezéseket kiegészíti azzal, hogy ha a végrehajtási jog elévülését a (2) bekezdés szerint figyelembe kell venni, a végrehajtási jog elévülési határidejének letelte után előterjesztett kérelemre nem lehet végrehajtást elrendelni, és a már elrendelt végrehajtást nem lehet folytatni.

Így például, ha munkaügyi perben megítélt követelés önkéntes teljesítésének elmaradása esetén a jogosult végrehajtási eljárást kezdeményez a megítélést követő négy év elteltével, akkor a végrehajtást nem lehet elrendelni.

Ugyanakkor, ha polgári perben megítélt követelés önkéntes teljesítésének elmaradása esetén a jogosult végrehajtási eljárást kezdeményez a megítélést követő hat év elteltével, akkor a végrehajtást el lehet rendelni, ha az elévülésre a másik fél nem hivatkozik.

Amennyiben a követelés a végrehajtási eljárás során évül el, végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per indítható.

Így folyamatban lévő végrehajtási, nemperes eljárásban fő szabály szerint elévülésre hivatkozással nem lehet megszüntetni a végrehajtást.

Amennyiben végrehajtási kifogást terjesztenek elő ezen okból, úgy csak abban a kérdésben lehet állást foglalni, hogy az elévülés megállapítható-e, avagy sem, azonban a végrehajtási eljárást megszüntetni nem lehet.

Ilyenkor a Vht. 41. §-ában foglaltak szerint kell eljárni és végső soron az adós végrehajtás megszüntetése iránti pert indíthat.

Kivételt képez a pénzforgalmi szolgáltatónál kezelt, az adós rendelkezése alatt álló összeg végrehajtás alá vonása.

A Vht. 82/A. § (6) bekezdése ugyanis kimondja, ha az adós elévülésre hivatkozik, a végrehajtó beterjeszti az iratokat a végrehajtást foganatosító bírósághoz, amely elévülés esetén a végrehajtást végzéssel megszünteti. Az elévülés bejelentése nem mentesíti a pénzforgalmi szolgáltatót a megbízás teljesítésének kötelezettsége alól.²¹

A végrehajtás elrendelésekor az adósnak általában nincs lehetősége végrehajtási kifogást előterjeszteni, tekintettel arra, hogy a végrehajtási kérelem előterjesztéséről általában nem értesül.

Ennek oka, hogy a végrehajtást a bíróság végrehajtható okirat kiállításával rendeli el, azonban amennyiben a végrehajtható okirat végrehajtási lap, úgy azt a végrehajtás elrendelését követően a végrehajtást foganatosító önálló bírósági végrehajtó kézbesíti – adja át – az adósnak.²²

Az elévülés bekövetkezhet a végrehajtási eljárás szünetelése során is, amennyiben a szünetelésre azért kerül sor, mert az adósnak nincs lefoglalható vagyontárgya.²³

2.

A tartásdíj iránti igény érvényesítése a végrehajtási eljárásban

Speciális igényérvényesítési-elévülési időt határoz meg a tartásdíjjal kapcsolatosan a Vht. 14. §-a.

Eszerint tartásdíj, szüléssel járó költség és tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatás (a továbbiakban: tartásdíj) behajtására elrendelt végrehajtás esetén a végrehajtható okiratot a

²¹ A Bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény

²² OITH Személyzeti és Oktatási Főosztály: A végrehajtás folytán indult bírósági peres és nemperes eljárások gyakorlatáról (2003.)

²³ EBH24. 137.

lejárt, **6 hónapnál** régebbi tartásdíjrészletekre nézve akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy

- a) a tartásdíjhátralék az adós rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, vagy
- b) annak érvényesítését alapos okból mulasztotta el.

Tehát a hivatkozott jogszabályhely által felsorolt feltételek fennállásának hiányában tartásdíjat, szüléssel járó költséget, valamint tartásra irányuló járadékszerű szolgáltatást hat hónapon túl nem lehet érvényesíteni.

Azonban az egy összegben megítélt gyermektartásdíj-hátralék elévülési ideje az általános polgári jogi elévülési idővel egyezik meg.²⁴

3.

A kamatkövetelés érvényesítése és elévülése a végrehajtási eljárásban

Abban az esetben, ha a végrehajtandó határozat kamatkövetelésre vonatkozó rendelkezést nem tartalmaz, a végrehajtási eljárás során vagy azt követően lehetőség van arra, hogy a jogosult kamatkövetelés iránti igényét utólag, törvény erejénél fogva érvényesítse.

Erre irányuló igényét a főkövetelés elévülési idején belül érvényesítheti.

Ezért amennyiben a főkövetelés behajtása iránt a végrehajtási eljárás már folyamatban van vagy befejeződött és új végrehajtási lapon kamatkövetelés érvényesítése iránti igényt terjeszt elő a jogosult, akkor is vizsgálni kell a főkövetelésre vonatkozó elévülési időt és azt, hogy az elévülés hivatalból figyelembe vehető-e.

4.

A megítélt perköltség elévülése

²⁴ A Bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény

De mi a helyzet abban az esetben, ha munkaügyi perben a munkajogi igényként megítélt követelés mellett perköltséget is megállapít a bíróság?

A perköltségre milyen elévülési idő vonatkozik?

Úgy gondolom, hogy ebben az esetben a perköltség járulékos igényként jelentkezik a munkajogi igény mellett, így osztja annak jogi sorsát az elévülés tekintetében.

Ezért a perköltség iránti igény elévülése is a jogviszony jellegéhez igazodik.

Abban az esetben, ha a jogosult az érdemi határozatban részére megállapított perköltség megfizetése érdekében indít végrehajtási eljárást a kötelezettel szemben, akkor is vizsgálni kell azt, hogy az elévülést az alapeljárásban hivatalból kell-e figyelembe venni.

Amennyiben az elévülést hivatalból kell figyelembe venni, vizsgálni kell, hogy az elévülési idő eltelt-e.

Ha az elévülési idő elteltét követően a perköltséget sem lehet végrehajtási eljárás keretében érvényesíteni.

Így például a munkaügyi perben megítélt perköltség esetében a végrehajtási jog a munkajogi elévülésnek megfelelően évül el.²⁵

5.

Külföldi kitekintés

Más államok az elévülést különbözőképpen szabályozzák: anyagi jogi jogintézményként vagy perjogi jogintézményként kezelik.

Ahol anyagi jogi jogintézményként kezelik ott is többféle álláspont alakult ki:

- A kínai, német, skandináv jogrendszer igényelévülésként szabályozza,
- Az angolszász, lengyel, orosz jogrendszer kereset-elévülésként szabályozza
- A japán és az osztrák jogrendszer jogelévülésként szabályozza

²⁵ BH 1986/2/85.

A kereset-elévülés esetén a követelés kifogás útján még érvényesíthető, de a jogelévülés magát az alanyi jogot is megszünteti.²⁶

A.

Kontinentális jogrendszerek

Németország

A német Polgári Törvénykönyvben - mely 2002. január 01. napján lépett hatályba – az általános elévülési idő három év.

A német BGB az elévülési idő tekintetében különbséget tesz szerződési típusonként, hiszen az elévülést az adásvételi és szállítási szerződések esetén két évben, az építési szolgáltatási szerződésekkel összefüggő szavatossági igények esetén öt évben határozza meg.

A személyi károk esetében a kártérítés elévülési ideje 30 év.²⁷

B.

Angolszász jogrendszerek (Common law)

A magyar jogban használt, elévüléssel kapcsolatos fogalmak nehezen feleltethetők meg az angolszász országokban használt fogalmakkal.

Az elévülést a common law országokban külön törvények - Angliában például a brit Limitation Act 1980. - szabályozzák.

Az Amerikai Egyesült Államokban külön szövetségi és tagállami szinten szabályozzák a szerződéses igények elévülését.

Az angolszász jogrendszerben az elévülési jellegű és a jogvesztő határidő között különbség talán nem is tehető. Két fő fogalommal dolgoznak, az egyik a „statue of limitations”, melynek értelmében általában a jogvesztés következményét fűzik az idő elteltéhez.

A másik fogalom a prescription, amely hasonlít az elévüléshez és azt jelenti, hogy az igény, amelyet ésszerű idő alatt nem érvényesítettek elvész.

²⁶ Bíró György: Kötelmi jog „Novotni kiadó” Miskolc, 2004.

²⁷ <http://www.fazekaslaw.hu> 2015. január 08. 20:59

Vannak olyan törvények, amelyek ismerik az elévülés félbeszakadásának, nyugvásának fogalmát, azonban ez nem minden angolszász országról mondható el.²⁸

Angliában nincs Polgári Törvénykönyv, külön jogszabályok tartalmazzák az egyes intézményeit, illetve az ún. közös jogból (múltban hozott bírósági döntések) eredeztethető. A precedens jogelv uralkodik.

Összegzés

Megállapítható, hogy az elévülés lényegében a kötelezett helyzetét méltányolja akként, hogy határt szab a jogosult igényérvényesítési lehetőségének.

Ezáltal egyfajta biztonságot, kiszámíthatóságot ad a kötelezettnek. Így jogbiztonságot teremt.

A kötelezett a követelés megtérítésére nyitva álló időn belül bármikor számíthat a behajtás érdekében tett intézkedésekre.

Ugyanakkor az elévülési idő viszonylag hosszú, így figyelembe veszi a jogosult érdekeit is, valamint azt, hogy általában az önkéntes teljesítés elmaradásának következményeként kerül sor a peres eljárásokra.

Az elévülési idő tekintetében megmutatózó eltérések álláspontom szerint a jogviszonyok, jogalanyok különbözőségével magyarázhatók.

A büntetőjogban az elévülés ideje a bűncselekmény jellegéhez igazodik, azaz a nagyobb súlyú bűncselekmények elévülési ideje is hosszabb.

A munkajogban a peres felek kiindulási pozíciója eltérő, hiszen általában a munkáltató és a munkavállaló áll perben egymással. A munkáltató általában „erősebb”, felkészült, jól tájékozott, gyakrabban jár el jogi képviselővel, míg a munkavállaló általában nehezebb helyzetből indul.

Egyik oldalról a munkáltató a munkavállalóval szembeni követelését a polgári jogtól eltérően rövidebb elévülési időn belül érvényesítheti.

Ez azonban a másik oldalról azt jelenti, hogy a munkavállaló is rövidebb elévülési időn belül érvényesítheti a munkáltatóval szemben fennálló igényét.

Ugyanakkor elmondható, hogy általában a munkavállaló az igénye keletkezésétől számított viszonylag rövidebb időn belül érvényesíti azt.

²⁸ <http://www.jogiforum.hu/blog/5/56>. 2015. január 25. 16:23

Ezért kevesebb hátrány származik az elvülési idő három évben történő meghatározásából a munkavállalók szempontjából, mintha az egyébként „erősebbnek” mondható munkáltatói oldal érvényesíthetné a munkavállalókkal szembeni igényét több, mint három éven keresztül.

Indok lehet az is, hogy a bizonyítás hosszabb idő elteltével nehezebb, ha a munkáltató valamilyen oknál fogva – akár jogutódlással, akár jogutód nélkül – megszűnik. Ugyanígy, ha csőd-vagy felszámolási eljárás van folyamatban a vonatkozásában, akkor a munkáltató által megőrzött iratok nehezebben fellelhetők,

A polgári jogban az elvülési idő hosszabb, öt év időtartamban való meghatározásának magyarázata lehet, hogy ott az egymással szemben álló felek pozíciója elvileg azonos, így nem indokolt helyzetük egymáshoz való közelítése a rövidebb elvülési idő meghatározásának segítségével.

Azonban a polgári jogban is vannak „erősebb” és „gyengébb” pozícióban lévő felek.

Gondoljunk csak például a pénz-és hitelintézetek, valamint magánszemélyek közötti perekre vagy a biztosítók és magánszemélyek közötti perekre.

Azáltal pedig, hogy a végrehajtási eljárásban az egyes jogviszonyoktól függ, hogy a végrehajtási jog elévült-e, vagyis a végrehajtás elrendelhető-e vagy meg kell azt tagadni szintén a fentebb kifejtett elvek érvényesülnek.

A megállapításra irányuló keresetek esetében az elévülés kérdése más megítélés alá esik.

Ez a kereset tartalmában és következményében is szűkebb, mint a marasztalási kereset.

A kereset ebben az esetben a jogviszony pozitív vagy negatív rögzítését, vagyis annak tisztázását célozza, hogy egy jogviszony fennáll-e vagy sem.

Ezért az ellenérdekű fél tevőleges magatartását, teljesítését vagy valamely tevékenységtől való tartózkodását nem igényli.

Az ítélezési gyakorlat szerint megállapítási keresettel szemben elévülésre hivatkozásnak nincs helye.

Ezt támasztja alá, hogy az elévülést, mint jogintézményt a követelések vonatkozásában anyagi jogi jogszabályok (Ptk., Mt.) tartalmazzák, míg az elévülés a felperes által előterjesztett, eljárásjogi jogszabályban rögzített megállapítás iránti kereset elbírálásakor nem érvényesül.²⁹

²⁹ BH2008.162.

Véleményem szerint az elévülési idő eltérő időtartamban történő meghatározása mai viszonyainkban a társadalmi, gazdasági fejlődés hatására már egyre kevésbé indokolt a munkajogi és polgári jogi viszonyok vonatkozásában.

Napjainkban fentebb megjelölt jogviszonyok jogalanyai között meglévő eltérések csökkentek, különbségek egyre kevésbé lelhetők fel.

A „gyengébb” feleknek lehetőségük van jövedelmi és vagyoni viszonyaiktól függően az ingyenes jogi segítségnyújtás keretében jogi képviselő segítségét igénybe venni, a jogi képviselő nélkül eljáró felet pedig a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 7. §. (2) bekezdése értelmében a bíróság perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről, a támogató perben való részvételéről, valamint a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének lehetőségéről a szükséges tájékoztatással ellátja.

Amennyiben az elévülési időt a két jogviszony tekintetében egységesítenék, úgy a három éves elévülési idő alkalmazását találnám alkalmazhatónak mindkét esetben annak változatlanul hagyása mellett, hogy a munkajogban a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése vagy személyiségi jogsértéssel összefüggő sérelemdíj megfizetése esetén az elévülési idő hosszabb maradjon.

Ennek indoka, hogy az ilyen jellegű cselekményeket elkövetők ne részesüljenek a rövidebb elévülési idő „kedvezményében”.

Meg kell említeni az ún. szakaszos elévülési szabályt is, melynek értelmében az eltérő időpontban keletkező igények elévülési idejét külön-külön kell megállapítani.³⁰

A polgári jogban a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott kárral kapcsolatos elévülési idő és az általános kártérítéssel kapcsolatos elévülési idő azonos módon történő meghatározása indokolt.

A fokozott veszéllyel járó tevékenység súlyosabb magatartásokat jelent, ezért, ha az általános kártérítési elévülési idő három évben lenne meghatározva, az egységesítés nem jelentene méltánytalanságot ebben a tekintetben.

Ami a hivatalból történő figyelembevételt jelenti véleményem szerint ezen a téren szintén egységesítés lenne indokolt a fentebb kifejtettek szerint.

³⁰ EBH2008. 1901.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Dr. Balogh Olga – Dr. B. Korek Ilona – Császi Ferenc – Dr. Juhász Edit: A megújult bírósági végrehajtás (Második, hatályosított, bővített kiadás) HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest,
- Bíró György: Kötelmi jog „Novotni Kiadó” Miskolc, 2004.
- Nagy Éva-Pecze Dóra: Polgári jog I.; Dialóg Campus kiadó Budapest-Pécs,
- Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz (1959.) Complex Jogtár
- OITH Személyzeti és Oktatási Főosztály: A végrehajtás folytán indult bírósági peres és nemperes eljárások gyakorlatáról (2003.)
- dr. Petrik Ferenc: A végrehajtási jog; Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1993.

FELHASZNÁLT JOGSZABÁLYOK

- [A Bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény](#)
- [A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény](#)
- [A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény](#)
- [A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény](#)
- [A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény](#)

FELHASZNÁLT DÖNTÉSEK

5. [BH 1986/2/85.](#)
6. [BH 2002. 272.](#)
7. [BH 2008.162.](#)
8. [BH 2013. 189.](#)
9. [EBH 213. M.14.](#)
10. [EBH 24. 137.](#)
11. [EBH 2008. 1901.](#)
12. [EBH 2014. B. 21.](#)

FELHASZNÁLT INTERNETES ANYAGOK

- <http://www.wikipedia.hu>; 2015. január 08. 21:06
<http://www.fazekaslaw.hu>; 2015. január 08. 20:59
<http://www.jogiforum.hu/blog/5/56>; 2015. január 25. 16:23